HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ליה דהדייהו דהיינו תומן מחצי שמינית לגון נקבה היינו שמינית הלוג והיינו דקתני לקמיה גבי לוג רביעית ושמינית מחצי שמינית קב גרם רובע ותומן והמותן חצי לוג ג' ביצים וחצי תומן ביצה וממחצי: **ועוכלא מחד מחמשה נרובע.** הקב כלומר מחד מה' בלוג ביצה וחומש ביצה שהלוג ו' ביצים וכן פירש רבינו חננאל ועיקר. והשתא לא עדיף חצי תומן על עוכלא כי אם חומש שחצי תומן ביצה ומחצה שהן ז' חומשין וחצי חומש דהיינו ה' חומשין וה' חצאי חומשין הוי חצי שמינית ביצה והעוכלא היא ביצה וחומש ביצה דהיינו ו' חומשין שהן ד' חומשין וד' חצאי חומש נמצא חצי תומן ועוכלא על עוכלא חומש ביצה ואי חומש ביצה מחצי תומן ועוכלא לא עדיף מיניה ליבעא מינה ומיפשט ליה פרכינן לקמן חצי תומן ועוכלא לא נעביד דכיון דטעו חיגני בריבעא כ"ש דטעו בחומשא: **הין.** י"ב לוג הוא דהיינו נמי מתרגמ': **חצי הין.** היינו חצי מתרגמ': **שלשים הין.** דהיינו קב. לקמיה מפרש למה מתקיטו: **רביעית הין.** היינו שלשה לוגין. והא דלא עדיף נמי חצי רביעית הין דהיינו לוג ומחצה משום דאתי למיטעי בחצי קב דיצא דהיינו ג' לוגין ומתרי לקמן דבריבעא טעו לחישי: **ולוג.** היינו נמי רובע הקב לעיל [פט:]: **וחצי לוג.** היינו תומן דיצא: **ורביעית.** היינו חצי תומן דאמרן לעיל [שם] ביצה וממחצי: **ושמינית.** היינו חצי ביצה וביצה חצי ביצה מחצי שמינית הלוג ורביעית ביצה קטן כל כך לגת נמכר בחומד או במשקל אם דבר יקר הוא: **וחצי שמינית** גרסינן במתניתא [פ"ה ה"ק]. וזהו קורטוב המזכר בהרבה מקומו' מ' סאה חסר קורטוב שנפל לתוכו קורטוב יין כ"כ דמחוין (לקמן פו.) וכ"ק דמכות (לקמן ג:): **ולריבעיד נמי קנייס.** לדיהוי שלשים הסאה כי היכי דתקון שלשים הין: ומשני **לחי לחלוני בארבע.** דהוה שלשה קבין וגבול שלש מקציעס וימדוד לו מוכר בקציעס מתח מרקע: **לחי מרקע.** דהיינו קב וחצי ואינו פחות מקציעס שלש לגת רביע וחצי למיטעי: נראה בעיני דה"ג **לי הכי חלי חומן ועוכלא לא ניעביד.** שהחצי תומן אינו גדול לפי' רביע כי אם חומש כדפירשית לעיל וכ"ש לחצי למיטעי: **נקיבי נהו חיגני.** שמתוך קטנותו יודעין בהו לשער כמה מחזיק ולא חצי לגרמוה: **רביעית הין.** פחותה משלשים הין רביע וחצי למיטעי: **היין דהוו במקדש.** כדלמרן לעיל [לקמן פו:] שגמות היו בהין על כהן ליפר עד כהן לגמל לשכם להיינו חצי ושלשים ורביעית הין: **אין מוסיפין על המדוה כו'.** אם נאמר שאני הכא דהוי עכשו על כל המדות אין גדולות אין קטנות לפי חשבון אחד מכור על רביעית ולשבר מדות הרחשונות לגת ליתי למיטעי אין מגדילין כי אם שתות יותר שמי שהחזיק ד' ביצים יחזיק עתה ו'. וטעמא מפרש לקמיה: **והמשתכר.** כגון תגוני הקונה יין ופירות מן הסיטון הרבה בימה כדי למכור מעט מעט לא ישתכר יותר משתות [וכגון שלא הוקר השער אבל אם לקח בשעת הגורן ועכשיו הוקיר ישתכר לפליו כפליים כפי שהשער הולך. ותקנת חכמים היא זו שלא ישתכר יותר]: **משום אפקועי פרעה.** שמבישים תגוהה לכהן כשראוהו שהוסיפו המדות יוקירו ומשכנתא היוקר מוקירין יותר מכדי תוספת: **שתות נמי לא ניעביד.** משום האי טעמא גופיה: **אלא.** להכי אין מוסיפין יותר משתות משום לחותו מכר דהוי עכשו לוגמה אין שניהם כאחין מוסיפין אלא שתות: **ניהוי ניטול מקח.** אם נוסיף יתר על שתות ולא נכון לעשות תקנה שיבטלו על ידה המכירות והיכי דמי כגון שחמרים שנתיאנה שתות דו' קבין יש בהני ס' ויחזיר לו פשוט והיכי שהכר שהכיר בו שנתאנה אבל אם הוסיפו על החמשה קבין קב וחצי הרי נתאנה יתר משתות ובטל המקח: **והאמר רבא כו'.** ולפילו אם יוסיפו על המדות פחות משתות ליהוי ביטול מקח: **לא דבר שבמדה.** שהוטעה במדה לפילו פחות משתות מכדי לוגמה דהיינו פחות משתות דהוי כמילה במקף שהמכר בחומד הכא חוזר משום לטעות גמור הוא ושניהן נמי מחזירין אלא משום דפחות משתות מכדי לוגמה הוי כמילה במקף שהמכר בחומד הכא חוזר משום לטעות גמור הוא לחזור שניהן דהא לרבא לית ליה חזרה נמי שנתאנה טפי מן המתנה דפסקי רבא בפרק החובל (ב"מ דף נ.) הלכתא שתות קנה ומחזיר לוגמה אבל בפחות משתות הוי כמילה וביותר משתות שניהן חוזרין: **אלא ניהוי פחידא לתגרא.** שבא מעיר אחרת ואמרן דמשתכר שתות ובשלא הוסיפו כי אם שתות והוא לא ידע ומכר כמו שהיה רגיל עד עכשיו לא מיבד כי אם שתות שהיה לו להרויח ולא הפסיד מקרן אלו כלום אבל אם הוסיפו יותר משתות אית ליה פחידא מקרן אלו: ומתמה גמרא **פחידא הוא דלא ניהוי ליה.** כלומר להכי חשו דלא יפסיד מקרן אלו כלום אבל לגייות אלו לא חשו חכמים אם לא ירויח: **זבן וזבין תגרא אחריני.** בתמיה. משל הוא וכי לכך קנה התגוהה רחוק מכאן שיתנה כאן בשותו דמיס כדי שיקרא תגר ולהרויח לינו חושש הא ודאי אין לך פחידא גדולה מזו שהוא ושותו רחוק ולינו מרויח. והכי הוי לה למימר אין מוסיפין על המדות שתות כי אם פחות משתות כדי שירויח התגר פורתא: **קרא אשכח.** דאמר מוסיפין שתות והלכך מותר להוסיף שתות דלא חייש קרא לתגר אם יטעה בתוספת ולא ירויח ומיהו יותר משתות אין מוסיפין משום פחידא דתגרא שהרי לא התיר הכתוב [כן נראה הטעם בעיני]: **השתא.** אלא: **עשרים גרה.** מעות קטנות שיש מהן ד' דינר הרי למנה מאתן וארבעין דינר וכך היה שיעור מנה של קודש והמנה של חולין אינו כ"א כ"ה שקלים שעולין ק' דינר. ואיכא למישמע מהדין קרא תלת **במקדש** נמי לגזור. מע"פ שהיו לריכין למדוד שלשים הין לחל ורביעית לכבש יכולין היו למדוד בלוגין לחלי הין שאם לוגין לשלשים הין מרובה לוגין לרביעית שלשה לוגין: **והשקל עשרים גרה.** תימה והא כ"ד גרה הוי דינר ומעה כתרגומו עשרים גרה עשרין מעין (שמות ל:) ואמרי' (קדושין יח:). **דסלע** ד' דינרים ושם מעה כסף דינר הוי: כ"א הסלע ד' דינרים ושם מעה כסף דינר הוי: ועוכלא ועד כאן לא קתני ליה מתניתין אלא משום דתנא ברייתא ומתניתין הוא דתנא ליה ומשום הכי לא קתני ליה בהדיא: **ומחצה על מחצה.** כלומר מחצה על מחצה מהני ליה ומחצה על מחצה לא מהני ליה